

VIOLÈNCIA, CONTINUÏTAT I RETORN DE PERÓN EN LES TRES ELECCIONS AMERICANES

Perón torna amb patilles

Bolívia, Panamà i Argentina acaben de celebrar eleccions. Les últimes, a Argentina, on el nou líder del justicialisme, Carlos Saúl Menem ha guanyat per àmplia majoria el candidat de la Unió Cívica Radical, oficialista, Eduardo Angeloz.

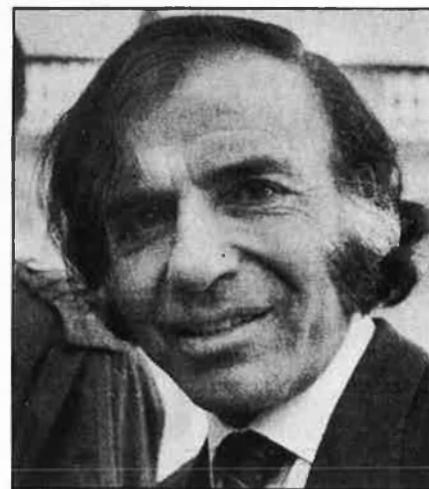
Antoni Castel

Argentina votà, en calma, pel retorn del peronisme. El governador de la província de La Rioja, el peronista Carlos Saúl Menem, aconseguí la majoria absoluta necessària per a ser proclamat president directament, sense intervenció del Parlament, segons estableixen els primers resultats divulgats aquest darrer dilluns. El pintoresc Menem ha sabut recollir els fruits del seu innegable carisma i verb messiànic, però també ha arreplegat el desencís que ha produït una crisi econòmica de proporcions majúscules. Les qualitats del president Raúl Alfonsín, com l'honradesa, el respecte democràtic, el pols valent amb els militars colpistes, no han estat valorades davant el caos econòmic. El candidat de la Unió Cívica Radical (UCR), Eduardo Angeloz, ha

pogut fer ben poc en aquesta campanya, malgrat desmarcar-se d'Alfonsín en les qüestions econòmiques i presentar una balança més que acceptable de gestió en la província on ell és governador: Córdoba.

L'elecció de Menem omple d'esperances els cercles peronistes que somniaven en la reencarnació del seu ídol, el general Juan Domingo Perón, en aquest polític de províncies, descendent d'emigrants sírio-libanesos i convertit al catolicisme. Menem els captivà amb promeses que aquesta Argentina humiliada pel deute, la derrota de les Malvines davant els anglesos i la crisi econòmica podia redreçar-se, arribar a ser el que fou durant els anys en què hi governà Perón: una nació respectada, pròspera i influent.

Les propostes de Menem, però, són tan desconcertants que molts creuen



Carlos Saúl Menem.

que aquests sis anys de presidència (desembre de 1989-1995) seran més que moguts. En principi, Menem compta amb el suport de la Central General de Treballadors (CGT), un sindicat controlat pels peronistes, del milions de votants i de l'Església, tradicionalment més pròxima al justicialisme per oposició a un radicalisme que es presenta laic i amb connotacions maçonnes. Però ¿seran suficients aquests fonaments per aguantar les investides dels militars i la desesperació dels argentins davant una crisi insuportable?

Menem, que durant la campanya electoral amb el *menemòbil* oferí tot el que es pot oferir, haurà de demostrar que els seus detractors no tenen raó quan parlen d'incapacitat. El repte és considerable encara que disposi d'un període de gràcia d'un any, el temps en què un electorat fidel pot començar a perdre la paciència si no veu resultats tangibles. El cas és que pocs creuen que hi hagi una fórmula per remuntar la crisi econòmica quan l'especulació i la desmoralització ho han envaït tot. Al contrari d'Angeloz, el candidat peronista, parlà de nacionalitzacions, representant la política populista de Perón. Menem prometé una millora salarial, de difícil aplicació en aquesta situació d'inflació, i una actitud més ferma davant els organismes internacionals de crèdit: Banc Mundial i Fons Monetari Internacional (FMI). A partir d'ara comença el període en què Menem haurà de demostrar que les promeses te-



Manuel Antonio Noriega.

nien un cert fonament, que eren més que un ham per pescar els vots dels nostàlgics d'èpoques millors i dels desesperats.

Les eleccions més tranquil·les i potser menys crispades han estat les realitzades al país andí, on cap dels tres principals candidats obtingué la majoria necessària del 51 per cent per poder assolir directament la presidència. L'ex-dictador general Hugo Bánzer, de l'Acció Democràtica Nacional (ADN, dreta), afavorit en les enquestes prèvies a la consulta, aconseguí el mateix resultat que el candidat del Moviment Nacionalista Revolucionari (MNR), Gonzalo Sánchez de Lozada, qui defensava la política econòmica liberal endegada per l'actual president, Víctor Paz Stenssoro. El Parlament, segons la llei electoral boliviana, serà l'encarregat de desfer l'empat entre Bánzer i Sánchez de Lozada, entre un general que dirigí Bolívia amb mà de ferro durant set anys (1971-1978) i un continuador de la controversia política econòmica de Paz Stenssoro.

El candidat del Moviment d'Esquerra Revolucionària (MIR), Jaime Paz Zamora, esdevé l'àrbitre de la situació per haver obtingut un excel·lent tercer lloc en la consulta. Els vots dels parlamentaris de Paz Zamora podrien decantar la presidència cap a Sánchez de Lozada, cosa que arraconaria Bánzer.

A Panamà hi ha hagut frau, violència i polèmica, tres ingredients absents a Bolívia. El tribunal electoral, controlat pel govern i l'home fort del país, el general Manuel Antonio Noriega, decidí anul·lar les eleccions el dijous, després de quatre dies d'incertesa, agressions als manifestants de l'oposició i incapacitat per amagar un escàndolós frau a favor del candidat de la Coalició d'Alliberament Nacional (COLINA), Carlos Duque. L'anul·lació provocà la resposta immediata del president nord-americà, George Bush, qui envià prop de 2.000 soldats a la zona del canal, sota sobirania dels Estats Units, i encapçalà un moviment diplomàtic per aïllar el règim de Noriega. Bush s'ha mostrat més caut i menys impulsiu que el seu antecessor, Ronald Reagan, en l'enfrontament amb Noriega perquè ha après que una amenaça d'intervenció podria trencar aquest front llatinoamericà —Mèxic, Perú, Veneçuela— contra el detestat general i, el que és pitjor, despertar el latent nacionalisme panameny.

Ara és l'hora d'interrogar-se quina serà l'actitud del general Noriega i el seu suport, les Forces de Defensa de Panamà, davant la pressió diplomàtica internacional i la contestació inter-



Alfonsín (dalt) i Menem (baix), cara i creu d'un país desesperançat i envaït per la crisi econòmica.

na. La segona, la pot apaivagar amb la repressió militar i dels grups de xoc, però la primera pot fer molt de mal a un país altament dependent de l'exterior. Les respostes a aquestes incògnites són tan variades com els punts foscos de la personalitat de Noriega. N'hi ha que opinen que el general podria convocar noves eleccions, però preparant una coalició més presentable, potser amb alguns elements de l'oposició, que fes innecessari el frau. D'altres, parlen d'un pacte amb l'Aliança Democràtica d'Oposició Civilista (ADOC) per desbloquejar la situació actual i poder

convocar eleccions. Uns tercers, creuen que Noriega es podria radicalitzar i amenaçar de buscar suport en Cuba. Uns altres, pocs, parlen d'una resposta dels militars per desfer-se de Noriega, el cap demanat per l'aliat natural de Panamà, els Estats Units, per continuar invertint al país i respectar les clàusules del tractat Torrijos-Carter sobre el canal. L'acord, firmat l'any 1977, preveu que Panamà recuperarà la sobirania sobre la zona del canal el 31 de desembre de 1999, i Estat Units podrà intervenir-hi militarment quan no es respecti la *neutralitat* de la zona. □